

# OBSAH

|                                                                                                                                            |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Obsah .....                                                                                                                                | V     |
| Předmluva                                                                                                                                  |       |
| k českému vydání .....                                                                                                                     | XV    |
| Předmluva k anglickému vydání .....                                                                                                        | XXVII |
| Předmluva ke španělskému vydání .....                                                                                                      | XXIX  |
| Úvod .....                                                                                                                                 | XXXI  |
| <br>I PRÁVNÍ POVAHA PENĚŽNÍHO KONTRAKTU                                                                                                    |       |
| DEPOSITUM IRREGULARE .....                                                                                                                 | 1     |
| 1 Předběžné vyjasnění pojmů: půjčka (mutuum a commodatum) a kontrakty depositní .....                                                      | 1     |
| Commodatum .....                                                                                                                           | 2     |
| Mutuum .....                                                                                                                               | 2     |
| Depositum .....                                                                                                                            | 4     |
| Úschova věcí zastupitelných neboli „depositum irregulare“ .....                                                                            | 4     |
| 2 Ekonomická a společenská funkce deposit irregulare .....                                                                                 | 6     |
| Podstatný prvek peněžního deposita irregulare .....                                                                                        | 7     |
| Následky neplnění základní povinnosti u deposita irregulare .....                                                                          | 9     |
| Soudní rozhodnutí uznávající základní právní principy řídící peněžní smlouvu o depositu irregulare (požadavek stoprocentních rezerv) ..... | 11    |
| 3 Základní rozdíly mezi smlouvou o depositu irregulare a smlouvou o peněžní půjčce .....                                                   | 12    |
| Rozsah, v jakém se jednotlivými kontrakty převádí vlastnická práva .....                                                                   | 13    |
| Základní ekonomické rozdíly mezi oběma kontrakty ...                                                                                       | 14    |
| Základní právní rozdíly mezi oběma kontrakty .....                                                                                         | 17    |

|    |                                                                                                                            |     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4  | Objevování obecných právních principů ovládajících kontrakt o peněžním depositu irregulare římskými právními experty ..... | 20  |
|    | Vznik tradičních právních principů podle Mengera, Hayeka a Leoniho .....                                                   | 20  |
|    | Římská jurisprudence .....                                                                                                 | 23  |
|    | Kontrakt o depositu irregulare v římském právu .....                                                                       | 27  |
| II | HISTORICKÉ PŘÍPADY PORUŠOVÁNÍ PRÁVNÍCH PRINCIPŮ SMLOUVY O PENĚŽNÍM DEPOSITU IRREGULARE .....                               | 37  |
| 1  | Úvod .....                                                                                                                 | 38  |
| 2  | Bankovníctví v Řecku a Římě .....                                                                                          | 41  |
|    | Trapezitei čili řečtí bankéři .....                                                                                        | 41  |
|    | Bankovníctví v helénistickém světě .....                                                                                   | 51  |
|    | Bankovníctví v Římě .....                                                                                                  | 53  |
|    | Krach banky křesťana Callista .....                                                                                        | 54  |
|    | Societates argentariae .....                                                                                               | 56  |
| 3  | Bankovníctví v pozdním středověku .....                                                                                    | 59  |
|    | Oživení depositního bankovníctví ve středomořské Evropě .....                                                              | 61  |
|    | Kanonický zákaz lichvy a „depositum confessatum“ ...                                                                       | 64  |
|    | Bankovníctví ve Florencii ve 14. století .....                                                                             | 70  |
|    | Banka Medicejů .....                                                                                                       | 72  |
|    | Bankovníctví v Katalánsku ve 14. a 15. století: Taula de Canvi .....                                                       | 75  |
| 4  | Bankovníctví za vlády Karla V. a doktrína salamanské školy .....                                                           | 78  |
|    | Vývoj bankovníctví v Seville .....                                                                                         | 78  |
|    | Salamanská škola a bankovníctví .....                                                                                      | 83  |
| 5  | Nový pokus o legitimní bankovníctví: Amsterodamská banka. Bankovníctví v 17. a 18. století .....                           | 97  |
|    | Amsterodamská banka .....                                                                                                  | 97  |
|    | David Hume a Amsterodamská banka .....                                                                                     | 101 |
|    | Sir James Steuart, Adam Smith a Amsterodamská banka .....                                                                  | 103 |
|    | Banky Švédska a Anglie .....                                                                                               | 106 |
|    | John Law a bankovníctví ve Francii 18. století .....                                                                       | 109 |
|    | Richard Cantillon a podvodné porušování smlouvy o iregulárním depositu .....                                               | 111 |

|     |                                                                                                  |     |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| III | POKUSY O PRÁVNÍ OBHAJOBU BANKOVNICTVÍ<br>ČÁSTEČNÝCH REZERV .....                                 | 115 |
| 1   | Úvod .....                                                                                       | 115 |
| 2   | Proč je nemožné ztotožnit iregulární depositum<br>a půjčku (mutuum) .....                        | 119 |
|     | Kořeny zmatení .....                                                                             | 119 |
|     | Chybná doktrína common law .....                                                                 | 124 |
|     | Doktrína španělského občanského a obchodního zákoníku .....                                      | 127 |
|     | Kritika snahy ztotožnit smlouvu o peněžním depositu se<br>smlouvou o půjčce .....                | 133 |
|     | Odlišný účel neboli kauza obou smluv .....                                                       | 134 |
|     | Myšlenka nevysloveného, implicitního souhlasu .....                                              | 139 |
| 3   | Neadekvátní řešení: nová definice konceptu<br>disponibility .....                                | 146 |
| 4   | Iregulární depositum, transakce s doložkou<br>o zpětném odkupu a smlouvy o životním pojištění .. | 154 |
|     | Transakce s doložkou o zpětném odkupu .....                                                      | 156 |
|     | Případ smluv o životním pojištění .....                                                          | 160 |
| IV  | PROCES ÚVĚROVÉ EXPANZE .....                                                                     | 165 |
| 1   | Úvod .....                                                                                       | 165 |
| 2   | Role banky jako skutečného zprostředkovatele<br>ve smlouvě o úvěru .....                         | 170 |
| 3   | Role banky ve smlouvě o bankovním depositu ....                                                  | 176 |
| 4   | Účinky toho, že bankéř použije peníze z vkladu<br>na požádanou: případ jednotlivé banky .....    | 180 |
|     | Kontinentální účetní systém .....                                                                | 181 |
|     | Účetní praktiky v anglofonním světě .....                                                        | 191 |
|     | Schopnost tvorby vkladů a úvěrové expanze v případě<br>izolované banky .....                     | 198 |
|     | Případ velmi malé banky .....                                                                    | 205 |
|     | Úvěrová expanze a tvorba vkladů ex nihilo v případě<br>jediné, monopolní banky .....             | 207 |
| 5   | Úvěrová expanze a tvorba nových vkladů celým<br>bankovním systémem .....                         | 213 |
|     | Tvorba úvěrů v systému malých bank .....                                                         | 221 |

|   |                                                                                                                              |     |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6 | Několik dalších problémů .....                                                                                               | 227 |
|   | Případ, kdy expanzi zahajují všechny banky současně ..                                                                       | 227 |
|   | Únik peněžní zásoby z bankovního systému .....                                                                               | 235 |
|   | Udržování rezerv převyšujících povinné minimum ....                                                                          | 238 |
|   | Různé rezervní poměry pro různé typy deposit .....                                                                           | 239 |
| 7 | Paralely mezi tvorbou vkladů a emisí nekrytých bankovek .....                                                                | 239 |
| 8 | Proces úvěrové restrikce .....                                                                                               | 250 |
| V | EXPANZE BANKOVNÍHO ÚVĚRU A JEJÍ ÚČINKY NA EKONOMICKÝ SYSTÉM .....                                                            | 259 |
| 1 | Základy teorie kapitálu .....                                                                                                | 260 |
|   | Lidské jednání jako sled subjektivních stadií .....                                                                          | 260 |
|   | Kapitál a kapitálové statky .....                                                                                            | 266 |
|   | Úroková míra .....                                                                                                           | 277 |
|   | Struktura výroby .....                                                                                                       | 283 |
|   | Několik dodatečných problémů .....                                                                                           | 288 |
|   | Kritika ukazatelů používaných v národních účtech ....                                                                        | 298 |
| 2 | Účinek úvěrové expanze financované předchozím zvýšením dobrovolných úspor na výrobní strukturu .....                         | 304 |
|   | Tři různé projevy procesu dobrovolného spoření .....                                                                         | 304 |
|   | Účetní zobrazení úspor nasměrovaných do úvěrů .....                                                                          | 306 |
|   | Problematika spotřebitelských úvěrů .....                                                                                    | 307 |
|   | Účinky dobrovolného spoření na výrobní strukturu ....                                                                        | 308 |
|   | Za prvé: Účinky nového nesouladu zisků mezi jednotlivými výrobními stadii .....                                              | 310 |
|   | Za druhé: Účinky poklesu úrokové míry na tržní cenu kapitálových statků .....                                                | 316 |
|   | Za třetí: Ricardův efekt .....                                                                                               | 319 |
|   | Závěr: vznik nové, kapitálově náročnější výrobní struktury .....                                                             | 323 |
|   | Teoretické řešení „paradoxu spořivosti“ .....                                                                                | 333 |
|   | Případ klesající ekonomiky .....                                                                                             | 334 |
| 3 | Účinky bankovní úvěrové expanze nekryté růstem úspor: rakouská teorie hospodářského cyklu neboli teorie oběžného úvěru ..... | 337 |
|   | Účinky úvěrové expanze na výrobní strukturu .....                                                                            | 338 |
|   | Spontánní reakce trhu na úvěrovou expanzi .....                                                                              | 352 |

|    |                                                                                                                                                    |     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4  | Bankovníctví, částečné rezervy a zákon velkých čísel .....                                                                                         | 372 |
| VI | DALŠÍ ÚVAHY O TEORII HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU ...                                                                                                       | 383 |
| 1  | Proč krize nevznikají v případě, že jsou nové investice financovány reálnými úsporami (a tedy nikoli úvěrovou expanzí) .....                       | 384 |
| 2  | Možnost odložení vzniku krize: teoretické objasnění stagflačního procesu .....                                                                     | 386 |
| 3  | Spotřební úvěr a teorie cyklů .....                                                                                                                | 392 |
| 4  | Sebezničující podstata umělých konjunktur způsobených úvěrovou expanzí: teorie „vynucených úspor“ .....                                            | 395 |
| 5  | Ztracený kapitál, nevyužitá kapacita a špatné investice výrobních zdrojů .....                                                                     | 399 |
| 6  | Úvěrová expanze jako příčina rozsáhlé nezaměstnanosti .....                                                                                        | 403 |
| 7  | Národní účetnictví neumí zohlednit různá stadia hospodářského cyklu .....                                                                          | 404 |
| 8  | Podnikání a teorie hospodářského cyklu .....                                                                                                       | 407 |
| 9  | Politika stabilizace všeobecné cenové hladiny a její destabilizující důsledky na ekonomiku .....                                                   | 410 |
| 10 | Jak se vyhnout hospodářskému cyklu: prevence a zotavení z ekonomické krize .....                                                                   | 418 |
| 11 | Teorie hospodářského cyklu a nevyužitý zdroj: jejich úloha v úvodním stadiu konjunktury .                                                          | 426 |
| 12 | Nutné omezení úvěrů ve fázi recese: kritika teorie „sekundární deprese“ .....                                                                      | 430 |
| 13 | „Maniodepresivní“ ekonomika: utlumení podnikatelského ducha a další negativní důsledky opakujících se hospodářských cyklů na tržní ekonomiku ..... | 441 |

|                                                            |                                                                                                                   |     |
|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 14                                                         | Vliv ekonomických fluktuací na trhy cenných papírů .....                                                          | 444 |
| 15                                                         | Vlivy hospodářského cyklu na bankovní sektor ...                                                                  | 451 |
| 16                                                         | Marx, Hayek a názor, že hospodářské krize jsou nedílnou součástí tržních ekonomik .....                           | 453 |
| 17                                                         | Dvě další úvahy .....                                                                                             | 459 |
| 18                                                         | Empirický důkaz pro teorii cyklů .....                                                                            | 461 |
|                                                            | Hospodářské cykly před průmyslovou revolucí .....                                                                 | 464 |
|                                                            | Hospodářské cykly od průmyslové revoluce .....                                                                    | 467 |
|                                                            | Bouřlivá dvacátá léta a velká deprese 1929 .....                                                                  | 471 |
|                                                            | Hospodářské recese konce sedmdesátých a začátku devadesátých let 20. století .....                                | 478 |
|                                                            | Empirické testování rakouské teorie hospodářského cyklu .....                                                     | 484 |
|                                                            | Závěr .....                                                                                                       | 488 |
| VII KRITIKA MONETARISTICKÝCH A KEYNESIÁNSKÝCH TEORIÍ ..... |                                                                                                                   | 493 |
| 1                                                          | Úvod .....                                                                                                        | 494 |
| 2                                                          | Kritika monetarismu .....                                                                                         | 496 |
|                                                            | Mýtický koncept kapitálu .....                                                                                    | 496 |
|                                                            | Rakouská kritika Clarka a Knighta .....                                                                           | 502 |
|                                                            | Kritika mechanistické monetaristické verze kvantitativní teorie peněz .....                                       | 506 |
|                                                            | Stručná poznámka k teorii racionálních očekávání .....                                                            | 519 |
| 3                                                          | Kritika keynesiánské ekonomie .....                                                                               | 526 |
|                                                            | Sayův zákon trhů .....                                                                                            | 528 |
|                                                            | Tři Keynesovy argumenty ohledně úvěrové expanze ...                                                               | 530 |
|                                                            | Keynesiánská analýza jako speciální teorie .....                                                                  | 537 |
|                                                            | Takzvaná mezní efektivnost kapitálu .....                                                                         | 539 |
|                                                            | Keynesova kritika Misesa a Hayeka .....                                                                           | 541 |
|                                                            | Kritika keynesiánského multiplikátoru .....                                                                       | 542 |
|                                                            | Kritika principu „akcelérátoru“ .....                                                                             | 549 |
| 4                                                          | Marxistická tradice a rakouská teorie hospodářských cyklů. Neoricardiánská revoluce a spor o zpětný přechod ..... | 555 |

|                                                            |                                                                                                                                           |     |
|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5                                                          | Závěr .....                                                                                                                               | 560 |
| 6                                                          | Dodatek o životních pojišťovnách a dalších<br>nebankovních finančních zprostředkovatelích .....                                           | 568 |
|                                                            | Životní pojišťovny jako skuteční finanční<br>zprostředkovatelé .....                                                                      | 570 |
|                                                            | Odkupní hodnoty a nabídka peněz .....                                                                                                     | 575 |
|                                                            | Úpadek tradičních principů životního pojištění .....                                                                                      | 577 |
|                                                            | Další skuteční finanční zprostředkovatelé: vzájemné<br>fondy a holdingové a investiční společnosti .....                                  | 580 |
|                                                            | Specifické komentáře k pojištění úvěrů .....                                                                                              | 582 |
| VIII TEORIE CENTRÁLNÍHO A SVOBODNÉHO<br>BANKOVNICTVÍ ..... |                                                                                                                                           | 585 |
| 1                                                          | Kritická analýza bankovní školy .....                                                                                                     | 586 |
|                                                            | Bankovní a měnový pohled a salamanská škola .....                                                                                         | 587 |
|                                                            | Odpověď anglicky mluvícího světa na názory<br>o bankovních penězích .....                                                                 | 597 |
|                                                            | Rozpor mezi měnovou školou a bankovní školou .....                                                                                        | 607 |
| 2                                                          | Diskuse mezi obhájci centrálního bankovníctví<br>a zastánci svobodného bankovníctví .....                                                 | 614 |
|                                                            | Argumenty Parnella ve prospěch svobodného<br>bankovníctví a odpovědi Mccullocha a Longfielda ...                                          | 615 |
|                                                            | Klamný začátek sporu mezi centrálním a svobodným<br>bankovníctvím .....                                                                   | 617 |
|                                                            | Obhajoba centrální banky .....                                                                                                            | 619 |
|                                                            | Postoj teoretiků měnové školy, kteří obhajovali systém<br>svobodného bankovníctví .....                                                   | 623 |
| 3                                                          | „Teorém nemožnosti socialismu“ a jeho aplikace<br>na centrální banku .....                                                                | 631 |
|                                                            | Teorie nemožnosti koordinace společnosti založené<br>na institucionálním nátlaku nebo na porušování<br>tradičních právních principů ..... | 634 |
|                                                            | Aplikace teorému nemožnosti socialismu na centrální<br>banku a bankovní systém s částečnými rezervami ...                                 | 635 |
|                                                            | Závěr: selhání bankovní legislativy .....                                                                                                 | 655 |
| 4                                                          | Kritický pohled na moderní školu svobodného<br>bankovníctví s částečnými rezervami .....                                                  | 659 |
|                                                            | Chybný základ analýzy: poptávka po fiduciárních<br>prostředcích jako exogenní proměnná .....                                              | 663 |

|                                                                                                                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Možnost jednostranného spuštění úvěrové expanze<br>systémem svobodného bankovníctví s částečnými<br>rezervami .....                                                                     | 669 |
| Teorie „monetární rovnováhy“ ve svobodném bankov-<br>nictví spočívá výhradně na makroekonomické<br>analýze .....                                                                        | 673 |
| Záměna konceptu úspor s konceptem poptávky po<br>penězích .....                                                                                                                         | 678 |
| Problémy historických ilustrací systémů svobodného<br>bankovníctví .....                                                                                                                | 685 |
| Neznalost právních argumentů .....                                                                                                                                                      | 690 |
| 5 Závěr: falešná diskuse mezi obhájci centrálního<br>bankovníctví a obhájci svobodného bankovníctví<br>s částečnými rezervami .....                                                     | 697 |
| IX NÁVRH BANKOVNÍ REFORMY: TEORIE POŽADAVKU<br>STOPROCENTNÍCH REZERV .....                                                                                                              | 699 |
| 1 Historie moderních teorií podporujících požadavek<br>stoprocentních rezerv .....                                                                                                      | 700 |
| Návrh Ludwiga von Misesa .....                                                                                                                                                          | 700 |
| Friedrich A. Hayek a návrh požadavku stoprocentních<br>rezerv .....                                                                                                                     | 707 |
| Murray N. Rothbard a jeho návrh čistého zlatého<br>standardu s požadavkem stoprocentních rezerv .....                                                                                   | 710 |
| Maurice Allais a evropská obhajoba požadavku<br>stoprocentních rezerv .....                                                                                                             | 713 |
| Tradiční podpora požadavku stoprocentních rezerv<br>starou chicagskou školou .....                                                                                                      | 715 |
| 2 Náš návrh bankovní reformy .....                                                                                                                                                      | 720 |
| Úplná svoboda výběru měny .....                                                                                                                                                         | 721 |
| Úplně svobodný bankovní systém .....                                                                                                                                                    | 724 |
| Povinnost všech subjektů v systému svobodného<br>bankovníctví dodržovat tradiční právní pravidla<br>a principy, zvláště požadavek stoprocentních rezerv<br>pro vklady na vyžádání ..... | 726 |
| Jak by vypadal finanční a bankovní systém v plně<br>svobodné společnosti? .....                                                                                                         | 727 |
| 3 Analýza výhod navrženého systému .....                                                                                                                                                | 729 |
| 4 Odpovědi na možné námitky proti našemu návrhu<br>peněžní reformy .....                                                                                                                | 744 |

|   |                                                                                                                                                   |     |
|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5 | Ekonomická analýza procesu reformy a přechodu k navrhovanému peněžnímu a bankovnímu systému .....                                                 | 770 |
|   | Několik základních strategických principů .....                                                                                                   | 771 |
|   | Fáze reformy finančního a bankovního systému .....                                                                                                | 772 |
|   | Důležitost třetí a následujících fází reformy: nabízející se možnosti splacení státního dluhu nebo závazků z důchodového zabezpečení .....        | 774 |
|   | Aplikace teorie bankovní a finanční reformy na Evropskou měnovou unii a budování finančního sektoru v ekonomikách bývalého východního bloku ..... | 784 |
| 6 | Závěr: bankovní systém svobodné společnosti .....                                                                                                 | 788 |
|   | Sto let rakouské teorie peněz .....                                                                                                               | 795 |
|   | Bibliografie .....                                                                                                                                | 801 |
|   | Věcný rejstřík .....                                                                                                                              | 849 |
|   | Jmenný rejstřík .....                                                                                                                             | 860 |